

Föreningsarkivet i Jämtlands län

Verksamhetsplan 2017

Inledning

Föreningsarkivet i Jämtlands län är en ideell förening som samlar, dokumenterar, bevarar och tillgängliggör kulturarvet från föreningslivet. I dagsläget bevarar vi arkiv från drygt 4 200 föreningar.

Föreningsformen innebär att Föreningsarkivet har ett mycket brett nätverk i länet. Vi har regelbunden kontakt med våra ca 450 medlemmar och erbjuder dessa utskick, kurser i arkivering och medlemsmöten. Den regionala förankringen ger stor potential för samarbete dels inom den ideella sektorn men också med det civila samhället.

Föreningsarkivet strävar efter att vara en öppen och inkluderande kulturinstitution. Vi arbetar aktivt för att öka inflytande, delaktighet och medskapande i föreningens verksamhet. Det gäller både besökare till och användare av materialet på arkivet, likväl vad gäller arbetet med dokumentation och samlingar. En stor del av arkivets resurser läggs därför på utåtriktad och pedagogisk verksamhet. En prioriterad målgrupp är barn- och unga, och vi har ett väl etablerat samarbete med skolan. Ett annat prioriterat område är kultur och hälsa, och därför erbjuder vi också en omfattande programverksamhet för seniorer.

Föreningsarkivet ingår i den nationella kultursamverkansmodellen. Vi finansieras, utöver det statliga och regionala stödet, av medlems- och förvaringsavgifter samt genom projektbidrag.

Att Arkivera och bevara	sida 3
Att dokumentera	sida 4
Att upptäcka och använda arkiven	sida 5
Barn och unga	sida 5
Insatser för ökad tillgänglighet	sida 6
Programverksamhet för hälsa och livslångt lärande	sida 6
Att vara en resurs på nationell och internationell nivå	sida 7
Fortbildning	sida 7
Att samarbeta	sida 8

Att arkivera och bevara

För att vara ett stöd för länets föreningar vad gäller bevarande av arkiv, sitt kulturarv, arbetar vi aktivt med kurser och handledning till föreningarna. Vi är en resurs och diskuterar med de föreningsaktiva vad man ska spara och vad som kan slängas, hur man bäst sorterar, hur man bör ordna materialet och hur man ska arkivera det material som ska finnas kvar hos föreningen. Vi ger också tips om vilka material man bör använda för att informationen ska finnas kvar om 1 000 år. Inte minst viktigt är dock att upplysa om att handlingar som kan synas oviktiga idag, ändå kan vara värdefulla för framtiden och därför bör bevaras. Förutom räkenskaper och protokoll bör t ex även tidningsurklipp, eget tryck, dokumentationer, utskick och fotografier också sparas.

Föreningsarkivet tar emot en mängd leveranser varje år, närmare 100. En del föreningar är aktiva medan andra lagts ner eller slagits samman med en annan förening. Med befintlig personal hinner vi inte ordna upp materialet i den hastighet som det kommer till oss. Utöver detta har vi sedan långt tillbaka en stor eftersläpning på ordnings- och förteckningsarbetet. Detta är till men för både allmän tillgänglighet och forskning.

I möjligaste mån försöker vi därför få föreningarna att själva ordna sitt material före leverans. Många föreningar inser också nyttan med att själva ordna och förteckna sitt material – de får en mycket bättre översikt av sin verksamhet. Vi har också noterat att leveranserna blir fylligare om föreningen själv engagerar sig i materialet.

- *Föreningsarkivet kommer under 2017 utveckla arbetet med delaktighet, medskapande och engagemang bland arkivbesökarna. Detta gör vi dels genom besöksforum och medlemsmöten, dels genom att stimulera till egen aktivitet genom egen forskning eller deltagande i studiegrupper. Studiegrupper kan vara grupperingar inom föreningarna i syfte att namne personer på fotografier, ordna äldre arkivhandlingar etc. Det kan också vara handla om deltagande i tex Fornskriftssällskapets avskriftsgrupper.*
- *Som ett led i arbetet med att stötta föreningar att själva göra sitt ordningsarbete fortsätter Föreningsarkivet under 2017 att hålla ett flertal utbildningar i att ordna och förteckna. Utbildningarna sker dels på plats hos föreningar, dels inom kursverksamheten på Arkivet i Östersund, dels runt om i länet genom vårt samarbete med studieförbunden.*
- *Till vår hjälp att ordna och förteckna de arkiv som kommer in kommer vi även under det kommande året ta hjälp av en volontär.*

För att göra arkiven sökbara på nätet, krävs idag att vi ordnat upp materialet och skrivit en innehållsförteckning. Utan en färdig förteckning publiceras inte arkivförteckningarna på nätet. Detta gör att materialet inte går att söka rätt på för allmänheten. Ca 30 % av arkivmaterialet som förvaras hos oss är inte uppordnat och därmed inte sökbart.

- *För att komma till rätta med detta kommer vi under 2017 att byta arkivhanteringssystem. Det är en enorm investering för en liten förening, men kommer att innebära att det inlämnade materialet blir synligt för allmänheten redan vid leverans. Även om det inte hunnit ordnas upp och förtecknas kan man få en orientering av vad som finns i arkivet.*

Många föreningar har inte bara skriftliga handlingar i sina arkiv, utan även olika typer av föremål. Det kan handla om affischer, fotografier, fanor eller balloteringsurnor. Under en lång period har synsättet på arkiv varit att föremål varit en egen samling som inte riktigt hört till arkivet. Relationen mellan arkiv och föremål framgår inte alltid i innehållsförteckningarna. Föremålen är inte heller alltid korrekt förvarade och skyddade.

- *Under 2017 kommer vi att arbeta med att se till att kopplingen mellan arkiv och föremål blir tydligare och konsekvent. Söker man information om en förening, ska man hitta all information som finns tillgänglig. Vi kommer också att göra en översyn över föremålssamlingen, och se till att föremålen är korrekt skyddade mot t ex damm. Dessutom kommer en särskild insats göras vad gäller våra fanor.*

Av alla de 4 200 föreningar som har sina arkiv hos oss idag, är endast ca 500 aktiva och levande. Övriga föreningar är nedlagda, sammanslagna eller på annat sätt upphörda.

- *Vi kommer under 2017 fortsätta arbetet med att höja medvetenheten hos moderföreningarna till nedlagda föreningar om det material som finns. I förlängningen hoppas vi också att de ska ta ekonomiskt ansvar för dessa.*

Att dokumentera

Idag är historia i morgon. Därför är det viktigt att vi hela tiden är noggranna med att dokumentera den samtid vi lever i.

En del kategorier av arkiv är underrepresenterade i våra samlingar. Så gäller t ex arkiv som speglar samiskt kulturarv. Under 2016 har Föreningsarkivet därför tillsammans med Landsarkivet i Östersund och Gaaltije gjort en förstudie kring inventering och dokumentering av samiska arkiv. Under vintern kommer vi gå in med en ansökan både till Kulturrådet och till Sametinget om en fortsättning på detta projekt under 2017.

- *Under 2017 kommer inventeringen att fortsätta. Vi kommer också att, förhoppningsvis, ta emot arkiv från samebyar och sameföreningar och hjälpa dem att ordna och förteckna materialet.*
- *Vi avser också att under 2017 gå in med en projektansökan om att starta upp ett projekt för att undersöka hur den ideella sektorn jobbar med integration i Jämtland. Flera nya föreningar har initierats utifrån detta; Inlöparna och Hej Främling är två exempel.*
- *Vi avser även fortsättningsvis att öka intresset för och kunskapen om dokumentationsarbetet bland annat genom kurser, medlemsmöten och allmänna möten.*
- *Ta aktiv kontakt med nyare aktiva föreningar som ännu inte anslutit sig till Föreningsarkivets verksamhet.*

Att upptäcka och använda arkiven

Intentionen med Föreningsarkivets verksamhet är att arkiv är till för alla. Besökssiffrorna för verksamheten är stadigt höga, och det är långt fler än bara professionella forskare som kommer till arkivet. Lokalhistoria och inte minst person- och släktforskning är populärt hos allmänheten, och intresset av och förståelsen för att man har möjlighet att själv få arbeta med arkivmaterialet växer. Många vill lära sig mer om vårt kulturarv.

En annan aspekt på att upptäcka och använda arkiven, är att Föreningsarkivet tar allt större plats som aktör genom kulturarvet. Genom olika gruppaktiviteter, genom kurser i annat än historisk forskning, och genom att vara en mötesplats för daglediga avser Föreningsarkivet att bidra till regionala och nationella mål vad gäller hälsa och livslångt lärande.

Prioriterade grupper under 2017 är

- barn och unga
- barn i behov av särskilt stöd
- nyanlända
- seniorer

Barn och unga

Föreningsarkivet kommer även under 2017 att ha barn och unga som prioriterad målgrupp. Under åren har ett kontinuerligt och ömsesidigt givande samarbete byggts upp med skolor i länet, och arkivet har årligen ca 2 000 elevbesök.

Ett samarbete med institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet håller på att byggas upp. Föreningsarkivet ingår i styrgruppen för ett projekt "Teknikvärderingar i samhället" som handlar om att utveckla kunskap om olika värderingar genom tiderna utifrån vår relation till teknik. Källdokumentet skapar förutsättningarna för att synliggöra dessa. Projektet syftar till att bli ett inslag i lärarutbildningen inom de naturvetenskapliga ämnena.

- *Arbetet inom teknikprojektet fortsätter under 2017 och 2018.*

Föreningsarkivet planerar dessutom att även fortsättningsvis:

- *ta emot studiegrupper från skola och förskola i sedvanlig omfattning*
- *besöka skolor ute i länet som har svårt att ta sig till arkivet. I år har turen kommit till Ragunda och Åre kommun*
- *genomföra läsprogrammet "Vargbröder" inom ramen för länets kultursamarbete och Skapande skola*
- *erbjuda någon form av fritidsaktivitet för ungdom*
- *genomföra informations- och fortbildningsdagar för lärare*
- *arrangera informationsdagar för kommuner, hembygdsrörelse och bibliotek*
- *i samarbete med Landsarkivet i Östersund driva arbetet inom det nationella nätverket Arkivpedagogiskt Forum*
- *delta i referensgrupp och andra av NCK:s möten och konferenser*
- *lansera det nya samiska tema som tagits fram, både fysiskt med elever och på webben*

Insatser för ökad tillgänglighet

Föreningsarkivet i Jämtlands län vill vara en plats för lärande och samvaro för alla människor i samhället. Detta gäller såväl akademiska forskare, en generell "allmänhet" likväl som personer med funktionshinder eller nyanlända. Föreningsarkivet arbetar därför aktivt med insatser för ökad tillgänglighet. Föreningsarkivet har också fått medel från Region J/H och Kulturrådet för att utveckla nya metoder i det pedagogiska mötet med barn i behov av särskilt stöd.

Genom ett samarbete mellan Föreningsarkivet, NCK och Landsarkivet i Östersund har vi skickat in en ansökan till Postkodlotteriet. Ansökan avser ett projekt som kallas "Mitt Östersund" och handlar om hur arkiven kan genom introduktion till det lokala kulturarvet kan hjälpa nyanlända att bygga en ny inkluderad identitet till den plats man kommit till. Projektet är ett samarbete med SFI i Jämtland.

- *Föreningsarkivet startar upp projektet "Demokrati, dialog och delaktighet", riktad till särskolan under hösten 2016, och kommer att fortsätta arbetet under 2017 och 2018.*

Under förutsättning att vi beviljas pengar kommer projektet Mitt Östersund att drivas under 2017.

Programverksamhet för hälsa och livslångt lärande

En annan prioriterad målgrupp är daglediga, med fokus på personer i tredje åldern. Allt fler studier visar på sambandet mellan hälsa och egen kulturell aktivitet. Arkivet är en utmärkt plats för både egen aktivitet, bildning och livslångt lärande, och Föreningsarkivet har under ett par decennier arbetat med föredrags- och kursverksamhet. Att själv arbeta med arkivmaterial gynnar inte bara kunskap och färdigheter utan också kreativitet och skapande, och kan även påverka attityder och värderingar. Genom att man tillbringar tid på arkivet fungerar det också som social mötesplats. Utvärderingar av föreläsningsserien "After Work" visar att lärande och social samvaro är det som mest lockar besökarna att komma.

Föreningsarkivet planerar att:

- *i samarbete med Landsarkivet och Jamtli driva programverksamheten "After Work" och under perioden etablera webbsändningarna av föreläsningarna ut till länets alla kommuner.*
- *I samarbete med Landsarkivet och Jamtli erbjuda en varierad kurs- och programverksamhet inom programmet "Arkivet som mötesplats"*
- *anpassa programmen efter målgruppen och göra uppföljningar och utvärderingar*
- *uppmuntra volontärverksamhet*
- *uppmuntra till att starta studie- och dokumentationsgrupper*
- *få fler att delta i arbetet med transkribering av handskrivet material för att öka tillgängligheten till källmaterialet*
- *ytterligare stärka arkivet som social mötesplats*

En förhållandevis ny målgrupp på arkivet är gruppen nyanlända. Föreningsarkivet har under 2016 tagit fram olika metoder för att jobba med integration utifrån kulturarv.

- *Under 2017 kommer vi att arbeta med olika organisationer som bedriver kulturintroduktioner, t ex Hermods och Folkuniversitetet, för att genom dessa ta emot grupper av nyanlända till arkivet.*
- *Vi kommer också att fortsätta vårt samarbete med SFI, och gå vidare med de metoder vi har utvecklat för att jobba med språkinlärning utifrån arkivmaterial.*

Att vara en resurs på nationell och internationell nivå

Föreningsarkivet samarbetar också med länets övriga kulturinstitutioner inom ramen för Regionalt kulturforum. Det arkivpedagogiska arbetet stärks dessutom genom att Föreningsarkivet är delägare i Nordiskt Centrum för kulturarvspedagogik, och därigenom deltar i gemensamma nordiska och europeiska samarbeten och projekt. Vår kompetens inom det arkivpedagogiska området ger många uttryck. Bland annat bidrar vi just nu till ett interregionalt projekt med grannlandet Västernorrland i syfte att starta upp och etablera arkivpedagogisk verksamhet även där. På ett nationellt plan agerar Föreningsarkivet inte minst genom det arkivpedagogiska nätverket Arkivpedagogiskt forum. Nätverket får allt fastare former och blir en allt tydligare röst i samhället.

Dessutom är en ny handbok på väg att skrivas om enskilda arkiv. Syftet är att boken ska kunna användas vid universiteten i arkivvetenskap. Boken skrivs under 2017 och planerad utgivning är 2018.

- *Föreningsarkivet avser även fortsättningsvis att bidra till ökad samverkan inom Regionalt kulturforum.*
- *Vi avser också att bl a genom delägarskapet i NCK företräda regionen i kulturarvsrelaterade sammanhang på nationell och internationell nivå.*
- *Fortsätta samarbetet med våra kollegor på enskilda arkiv i Västernorrland och hjälpa dem med att etablera sin arkivpedagogiska verksamhet.*
- *Föreningsarkivet fortsätter att vara drivande inom Arkivpedagogiskt Forum.*
- *I syfte att ytterligare synliggöra det arkivpedagogiska arbetet kommer en hemsida att läggas upp för Arkivpedagogiskt forum; arkivpedagogen.se Tanken är att den ska kunna utgöra en kunskaps- och metodbank för dem som är intresserade av arkivpedagogik.*
- *Föreningsarkivet bidrar med ett kapitel om tillgängliggörande i den nya handboken för arkivarier vid enskilda arkiv.*

Fortbildning

Föreningsarkivet i Jämtlands län vill verka för att vara ett modernt arkiv i samspel med sina medlemsföreningar, samhällets behov och framtidens förväntningar. Som ett led i detta kommer Föreningsarkivet att delta i Arkivveckan 2017. Senast Arkivveckan arrangerades var 2013, då i Västerås. När det nu är dags igen samlas arkivarier, pedagoger, bokbindare, forskare och annan personal från alla typer av arkiv och arkivinstitutioner på Gotland för en tredagars konferens fylld med föreläsningar, workshops diskussioner och erfarenhetsutbyte. Arkivveckan är en viktig plattform för fortbildning, nätverkande och kunskapsspridning.

Att samarbeta

Mycket av den verksamhet som beskrivits ovan hade inte varit möjlig att genomföra utan samarbete på bred front. Att ingå i ett arkivcentrum innebär en stor fördel för Föreningsarkivet. Vi delar idag hus inte bara med Landsarkivet i Östersund utan även Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik, Jämtlands läns fornskriftsällskap och Jamtli arkiv. Det dagliga samarbetet leder inte bara till inspiration, utveckling och ökad tillgänglighet, utan även till ett effektivare resursutnyttjande. Föreningsarkivet har också ett gott samarbete med övriga kulturinstitutioner i länet inom ramen för Regionalt kulturform, vilket är särskilt viktigt när det gäller arbetet mot skolan. Föreningsarkivet planerar att:

- *Vidareutveckla samarbetet med institutionerna på Arkivvägen 1 och den gemensamma besöksplatsen "Arkivet i Östersund"*
- *Vidareutveckla samarbetet med våra c/o-verksamheter runt om i länet som på vårt uppdrag arrangerar lokala mötesplatser i samband med att vi sänder After-Workföreläsningarna.*
- *Vårda och utveckla relationerna med våra egna medlemmar, för att på så sätt sprida kunskap om Föreningsarkivet, både vad gäller vår verksamhet och våra tjänster till föreningar. Detta gör vi bland annat genom att anordna medlemsmöten*
- *Fortsätta samarbetet med studieförbunden vad gäller delaktighet i t ex studiecirklar*
- *Utveckla samarbetet med folkbiblioteken runt om i länet genom t ex "forskningslådor" och utbildningspaket i form av "arkivpedagogiska väskor"*
- *Uppmuntra hembygdsrörelsen att ta fram ryggsäckar för stadsvandring i den lokala hembygden "Tur i tätorten"*